

РЕШЕНИЕ

№ Ц- ...

от .....2017 г.

КОМИСИЯТА ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

на закрито заседание, проведено на .....2017 г., след като разгледа всички факти и обстоятелства, относими към определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, установи следното:

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 8, предл. 2 от Закона за енергетиката (ЗЕ) Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) определя ежегодно пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия. Във връзка с изпълнение на това законово правомощие на Комисията със Заповед № 3-Е-192 от 28.11.2017 г. на председателя на КЕВР е сформирана работна група, която след анализ на всички относими факти и обстоятелства, установи следното:

Съгласно § 1, т. 2 от Допълнителните разпоредби на ЗЕ, „балансираща енергия“ е активната електрическа енергия, която операторът на електропреносната мрежа активира за компенсиране на разликата между регистрираните при него договорени и фактически реализираните графици за доставка, както и колебанията на товарите с недоговорен график на доставка. Нормите, уреждащи балансиращия пазар на електрическа енергия, се съдържат в Правилата за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ) и регламентират условията за продажба и покупка на балансираща енергия с цел да се гарантира сигурност и устойчивост на националната електроенергийна система (ЕЕС) и сигурната паралелна работа на ЕЕС на континентална Европа.

Според чл. 107 от ПТЕЕ, на балансиращия пазар (БП) се търгува балансираща енергия, която включва:

1. отдадената енергия вследствие участие в регулиране (първично и вторично), зададена чрез турбинните регулатори на агрегатите или централния регулатор на ЕЕС, интегрално за часа;
2. балансиране чрез корекция на работната точка на агрегатите (третичен резерв), зададена от дежурния диспечер на независимия преносен оператор, интегрално за часа;
3. отдадена енергия вследствие на активирани блокове от студен резерв, интегрално за часа;
4. балансиране чрез промяна на състоянието (включване, изключване) на агрегатите, зададена от дежурния диспечер на независимия преносен оператор, интегрално за часа;
5. балансиране чрез промяна на товара на потребители по диспечерско разпореждане;
6. енергия, закупена/продадена от/на съседни енергийни системи, и енергия като аварийна помощ.

С оглед реализирането на електрическа енергия на БП, „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД (ЕСО ЕАД) сключва договори по чл. 11, т. 7 от ПТЕЕ с доставчиците на балансираща енергия, чиито предмет е предоставянето на балансираща енергия на преносния оператор от вторичен, третичен и активиран студен резерв. Предвид факта, че БП се администрира от ЕСО ЕАД, същото е страна и по всички сделки за покупка и/или продажба на електрическа енергия с търговски участници, които притежават диспечерируеми производствени и/или консумиращи обекти за покриване на небалансите в националната пазарна зона. Сключената сделка на БП установява задълженията на съответния доставчик

на БП да предоставя или купува енергия на/от преносния оператор според спецификата на предложението и разпореждането, издадено от диспечера на оператора на електроенергийния пазар. Сключените сделки с доставчиците на балансираща енергия, които участват във вторично регулиране или в регулирането на системата чрез активиране на блокове от студен резерв и/или активиране на агрегати за третичен резерв, се уреждат съгласно условията на договорите с преносния оператор.

В изпълнение на сключените сделки, ЕСО ЕАД купува/продава балансираща енергия въз основа на предложения за регулиране нагоре и предложения за регулиране надолу, предоставени от доставчиците на балансираща енергия, които е регистрирал по реда на ПТЕЕ. По данни на ЕСО ЕАД, към настоящия момент в регистъра по чл. 119 от ПТЕЕ са вписани следните доставчици на балансираща енергия: „ТЕЦ Марица Изток 2“ ЕАД, „ТЕЦ - Бобов дол“ ЕАД, „КонтурГлобал Марица Изток 3“ АД, „ЕЙ И ЕС - ЗС Марица Изток 1“ ЕООД, „Национална електрическа компания“ ЕАД (НЕК ЕАД), както и дружествата, класирани на проведените от електропреносния оператор тръжни процедури за предоставяне на студен резерв, а именно „Биовет“ АД, „ТЕЦ Марица 3“ АД, „Топлофикация Русе“ ЕАД, „Топлофикация Перник“ ЕАД и „Брикел“ ЕАД.

С Решение № Ц-41 от 30.12.2016 г. КЕВР е определила, считано от 01.01.2017 г., пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, както следва:

1. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране нагоре в размер на 202,00 лв./MWh;
2. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга регулиране надолу, в размер на 0,00 (нула) лв./MWh;
3. Пределните цени по т. 1 и т. 2 не се прилагат при сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, за балансираща енергия, която е закупена/продадена от/на съседни енергийни системи по двустранни споразумения или от регионален балансиращ пазар.

Средните месечни цени за предходните 10 месеца показват устойчивост на нивата и са отразени в таблицата по-долу:

	<i>Недостиг, лв./MWh</i>	<i>Излишък, лв./MWh</i>
Януари 2017 г.	334,59	4,89
Февруари 2017 г.	196,09	8,93
Март 2017 г.	187,32	11,25
Април 2017 г.	171,57	16,49
Май 2017 г.	163,58	13,83
Юни 2017 г.	165,70	17,31
Юли 2017 г.	166,16	16,27
Август 2017 г.	175,96	13,89
Септември 2017 г.	185,87	16,03
Октомври 2017 г.	176,85	14,52
Януари – Октомври 2017 г.	192,37	13,34

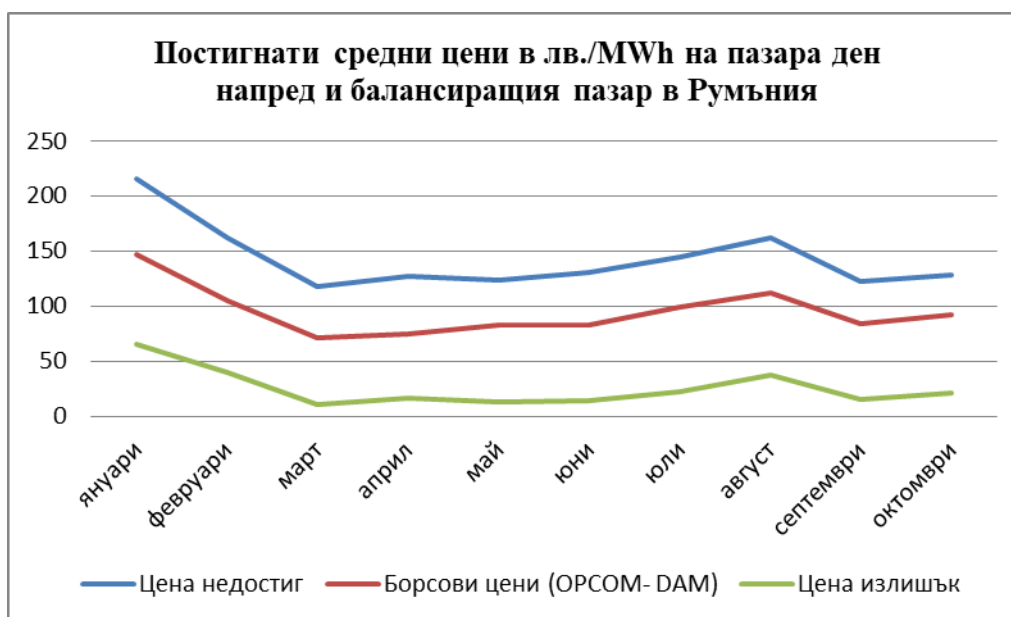
Следва да се има предвид, че посочените средни стойности на цените на балансиращата енергия се заплащат от координаторите на балансиращи групи на оператора на БП. След нетиране на небаланса, координаторите разпределят на членовете на съответната балансираща група разходите си към ЕСО ЕАД, като цените за недостиг на отделните търговски участници намаляват до нива от около 130 лв./MWh, а за излишък се увеличават до около 30 лв./MWh, което редуцира значително разходите за балансиране на производители и потребители.

Доставчиците на балансираща енергия са централи, участващи във вторично регулиране, които определят цените си на месечна база, като се наблюдават незначителни количества от активиран студен резерв. Цените на доставчиците следва да отчитат реализираните допълнителни разходи за регулиране, свързани с намаляване или увеличаване

на работната мощност по диспечерско разпореждане, поддържането на управляващите системи и да нямат спекулативен характер. Пределните цени само определят рамката, извън която липсата на конкуренция предполага изкривяване на БП. При пазарно поведение на участниците, предлаганите цени следва да са подчинени на пазарни принципи и да са на нива, позволяващи нормално функциониране на пазара без да облагодетелстват дадени участници за сметка на останалите и да отразяват принципа на равнопоставеност, заложен в ЗЕ. В същото време основните доставчици на балансираща енергия предлагат цени близки до определените пределни такива. Еднокомпонентните цени за регулиране надолу за периода януари 2017 г. – октомври 2017 г. са в диапазона от 0,00 лв./MWh до 0,50 лв./MWh, а за регулиране нагоре от 170,00 лв./MWh до 200,00 лв./MWh., т.е. твърде близки до пределните такива, определени от КЕВР.

С оглед анализ и оценка на състоянието на БП е извършен бенчмаркинг с румънската пазарна зона, с която е възможно най-скорошно обединение. В развитите пазари почасовите цени на доставчиците на балансираща енергия следват постигнатите цени на „пазара ден напред“ (ПДН), като така се постига обвързаност на двата пазара и не се допускат арбитражи. Подобна мярка осигурява пропорционалност на разходите за балансиране на пазарните участници в зависимост от почасовите цени на пазара. Постигнатата цена на ПДН функционира като минимална цена за предложенията за регулиране нагоре и максимална такава за регулиране надолу. По този начин винаги цената за небаланс е по-неблагоприятна от тази на ПДН, както и пазарните участници се стимулират да участват и на пазара на балансираща енергия с резервния си капацитет.

Подобна е и ситуацията на румънския електроенергиен пазар, резултатите от който са представени в следващата графика:

Видно от горната графика кривите на средните цени за небаланс (недостиг и излишък) плътно следва кривата на постигнатата средна цена на ПДН.

Към настоящия момент цените, предлагани от доставчиците на балансираща енергия в България, не са обвързани със спот цените на ПДН, а са постоянни на месечна база, което е причина за пазарни манипулации. Резултатите от извършения анализ на база данните от работата на БП през 2017 г. показват, че пределната цена на балансиращата енергия се използва от търговските участници като горна граница при подаваните оферти за покупка на борсовия пазар. Това води до умишлено изкривяване на пазарните отношения, тъй като се явява стимул пазарните участници да предпочетат да са в недостиг, което затруднява управлението и сигурността на електроенергийната система. Горното се подкрепя от факта, че в редица случаи при постигнати цени на ПДН (особено в пиковите часове) над 200 лв./MWh търговските участници занижават регистрираните графици и по този начин делегират недостиг в системата още в Д-1. В много случаи този предварително делегиран

недостиг води до използване от страна на независимия преносен оператор на целия резервиран диапазон за регулиране нагоре, в т.ч. и целия студен резерв, което застрашава сигурността на електроенергийната система от една страна, а от друга води до значително по високи разходи за останалите пазарни участници. Пример за горното е месец януари 2017 г., когато поради необичайните метеорологични условия, търсенето на електрическа енергия се повиши значително, което доведе до скок на цените в региона. Поради определената от КЕВР пределна цена на доставчиците на балансираща енергия, в 94 интервала на доставка цената за недостиг на БП беше по-ниска от тази на ПДН. Това стимулира някои търговци да занижават изкуствено регистрираните графици, което доведе до изключително опасната ситуация електроенергийната система да функционира при почти постоянно активиран студен резерв. Това от своя страна рефлектира в цените за недостиг, които се повишиха почти 2 пъти спрямо нормалните си месечни нива, което се понесе от всички участници на пазара.

Видно от горното, с цел недопускане на изкривяване на пазарните отношения и гарантиране на сигурността на електроенергийната система цената за недостиг следва да е най-високата цена на пазара с оглед нейния превантивен и възпиращ характер. В тази връзка цените за балансиране нагоре, като основен разход на оператора на балансиращия пазар при формиране на цените за недостиг, следва да са обвързани с постигнатите такива на ПДН. Такава е и европейската практика, тъй като при по-високи цени на ПДН, производителите нямат стимул за поддържане на диапазон за регулиране нагоре. При ниски цени на ПДН, а високи такива на БП, клиентите са ощетени с необосновано високи цени за небаланс.

Предвид горните аргументи, прилагането на румънския модел за определяне на цената на доставчиците на балансираща енергия ще осигури предпоставки за стабилност на сектора; сигурността на снабдяването; недопускане на арбитражи между БП и ПДН, както и спазване на принципите по чл. 23, чл. 24 и чл. 31 от ЗЕ. Следва да се отбележи обаче, че към настоящия момент независимият преносен оператор не разполага с техническа възможност да прилага почасови цени за доставчиците на балансираща енергия, като минималния интервал, за който разполага с техническа обезпеченост, е дневен.

Анализ на почасовите цени на ПДН на БНЕБ ЕАД показва, че отклонението между цената за базов товар и тази за пиков такъв е в порядъка на около 20% - 30%, като достига в някои часове до около 100%. В същото време, разликата между пик и офпик варира между 40% и 100%. В тази връзка за да се гарантира, че цената за недостиг е най-високата цена на пазара с оглед нейния превантивен и възпиращ характер е необходимо тя да е поне 2,5 пъти по-висока от цената на ПДН за базов товар за съответния ден.

При така определената **пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране нагоре в размер на $2,5 * Ц_{пдн}$, където $Ц_{пдн}$ е цената за базов товар на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД**, разходите на участниците на годишна база не би следвало да се увеличат. Последните резултати от търговете, проведени на платформата на БНЕБ ЕАД, показват че очакваната средногодишна цена за базов товар през 2018 г. е около 81,80 лв./MWh¹, т.е. средногодишната пределна цена за регулиране нагоре ($81,80 * 2,5 = 204,50$ лв./MWh) ще се запази близка до нивата от 202,00 лв./MWh, утвърдени с Решение № Ц-41 от 30.12.2016 г. на КЕВР. Допълнителен аргумент относно запазването на цените на нива близки до настоящите представлява и анализа на средномесечните пределни цени за регулиране нагоре за първите десет месеца на 2017 г. при прилагане на гореописания метод, представен в следващата таблица:

	Средномесечни цени за базов товар (БНЕБ ЕАД)	Пределни цени за регулиране нагоре утвърдени с Решение № Ц-41 от	Пределни цени, изчислени като $2,5 * Ц_{пдн}$	Разлика
--	--	--	---	---------

¹ <http://www.ibex.bg>

		30.12.2016 г.		
Януари 2017	106,59	202,00	266,48	64,48
Февруари 2017	75,73	202,00	189,32	- 12,68
Март 2017	62,21	202,00	155,54	- 46,46
Април 2017	68,43	202,00	171,09	- 30,91
Май 2017	70,86	202,00	177,15	- 24,85
Юни 2017	68,32	202,00	170,79	- 31,21
Юли 2017	82,50	202,00	206,24	4,24
Август 2017	75,14	202,00	187,86	- 14,14
Септември 2017	73,91	202,00	184,78	- 17,22
Октомври 2017	81,32	202,00	203,31	1,31
Януари – Октомври 2017	76,50	202,00	191,26	- 10,74

Пределната цена за регулиране надолу следва да е обща за всички участници на пазара, независимо от това дали използваните мощности са производствени и/или консумиращи. По този начин се осигурява недискриминационно и равнопоставено третиране на централите, предлагащи тази системна услуга, като не се допуска облагодетелстване на даден участник за сметка на останалите, както и спекулативно поведение. Пазарните принципи налагат цената за регулиране надолу да е положителна величина. При отрицателна стойност на цената централата, предоставяща системната услуга, продава недостиг, а потребителите, които са в излишък, го купуват, което противоречи на принципите на балансиращия пазар и води до екстремни стойности на балансиращата енергия и големи разходи за небаланси. Отрицателната цена за регулиране надолу представлява прекомерна санкция за производителите и потребителите, които са в излишък, която изкривява пазара, застрашава неговата работа и противоречи на европейските практики. В тази връзка предлагаме пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране надолу да се запази на 0,00 (нула) лв./MWh.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 21, ал. 1, т. 8, предложение 2 от Закона за енергетиката

КОМИСИЯТА ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

Р Е Ш И:

Определя, считано от ...01.2018 г., пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, както следва:

1. Пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране нагоре в размер на 2,5*Цпдн, където Цпдн е цената за базов товар на пазара „ден напред“ на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД;

2. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу в размер на 0,00 (нула) лв./ MWh.

Решението подлежи на обжалване пред Административен съд - София град в 14 - дневен срок.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ДОЦ. Д-Р ИВАН Н.ИВАНОВ

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР:

Р. ТОТКОВА